LIVEWELL-TALLRIKEN UTVÄRDERINGSRAPPORT

SYFTE

Vi har förberett detta dokument för att hjälpa medlemmarna i Nätverket för Europeiska Livsmedelsproducenter att förstå utvärderingsprocessen i vår rapport *Balanserade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige,* i samband med LiveWell-tallrikar.

Rapporten presenterades vid vår första projektworkshop, ”Aptit på förändring”, i september 2012 efter vilken medlemmarna i nätverket inbjöds att bidra och dela sina synpunkter på våra slutsatser.

Rapporten ger i detalj vår respons till de kommentarer och frågor som inhämtades från intressenterna under konsultationsperioden. Vi ser på nyckelresultat, ändringar och utfall och lägger fram rekommendationer och nästa steg för LiveWell for LIFE projektet.

Syftet med denna rapport är att se till att resultatet av *Balanserade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige,* tillsammans med de speciella bidragen från intressenterna, kan spela en avgörande roll i utformningen av nästa steg i projektet. Det kommer i sin tur att ge oss möjlighet att använda LiveWell-tallriken som ett redskap för att driva debatten om en hållbar kosthållning vidare.

LIVEWELL FOR LIFE – PROJEKTETS GRÄNSER

LiveWell for LIFE är ett tre års projekt, finansierat av EU, som förenar agendan för miljö och hälsa. Projektets målsättning är att påverka viktiga intressenter från hela livsmedelskedjan och EU:s nationella politiska beslutsfattare i syfte att minska miljöpåverkan från den Europeiska livsmedelssektorn. Projektet är en fortsättning på Livewell UK, vilket var utformat att ta upp frågor som miljöns hållbarhet (speciellt reduceringen i utsläppen av växthusgaser) till en Eatwell-tallrik, ett visuellt kommunikationsverktyg som skapades av UK Food Standards Agency för att främja en näringsmässigt hälsosam kosthållning.

Projektets avsikt är att informera EU-policy. För att göra det kommer vi att använda LiveWell-tallriken som ett verktyg för att utveckla en robust allmän EU-policy, rekommendationer och tillvägagångssätt för att adoptera en mer hållbar kosthållning. Slutligen kommer vi att sprida LiveWell-tallriken, policyalternativen och hur de kan realiseras, eller tillvägagångssätt, i pilotländerna och ut över hela EU.

LiveWell for LIFE är inte en kampanj att förändra beteende. Det ligger utanför dess verksamhetsområde att kommunicera LiveWell-tallriken till konsumenterna. Naturligtvis hoppas vi att tallriken kommer att användas för att

informera konsumenterna om valmöjligheter, men vi kan endast förebreda för detta i vår slutliga kommunikationsrapport.

Medan vi inser att det finns flera potentiella miljöfördelar med hållbara dieter, är LiveWell for LIFE inriktat på målsättningen för den klimatförändring som ingår i LIFE+ miljöpolicy och dess ledningsåtaganden. Därför inriktar sig LiveWell for LIFE endast på koldioxidutsläppen med fokus på att säkra genomförandet av EU:s åtagande enligt UNFCCC Kyoto Protokoll. Trots att det finns många andra viktiga miljöindikatorer, som bruket av land, energi och vatten, ligger det utanför projektets verksamhetsområde att inkludera dessa.

Vi tror att LiveWell-dieten är ett bra *första steg* mot en mer hållbar kosthållning. Med dess fokus att reducera utsläppen av växthusgaser är LiveWell-dieten en specifik diet med låga utsläpp av koldioxid. Emellertid är inte LiveWell for LIFE ett projekt med ett enda syfte; det inkluderar också hälsa, sociala kulturella aspekter, ekonomi och kvalitativa element. Följdaktligen tror vi att LiveWell-dieten passar enligt Livsmedels- och Jordbruksorganisationernas beskrivning av en hållbar diet; ’en som är bra för människor och ekologin både i nutid och på lång sikt.’

För ytterligare detaljer hur man blir involverad och omfattningen av projektet, läs *Nätverket av Europeiska Livsmedelsproducenter specifikationer*.

UTVÄRDERINGSPROCESSEN

LiveWell for LIFE:s forskningsrapport *Balancerade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige* anger den metod man använt för att utveckla LiveWell-tallrikar för Frankrike, Spanien och Sverige. Den preliminära versionen av denna rapport, tillsammans med en medföljande sammanfattning med fallstudier, delades med Nätverket av Europeiska Livsmedelsproducenter vid workshopen i september 2012 varefter vi aktivt uppmanade till feedback under en tre veckors konsultationsprocess.

Konsultationsperioden bestod av feedback som samlades in via en online-plattform, LiveWell for LIFE’s Ning, och skrivna svar skickade via email. Alla förslag och dokument fanns tillgängliga och kunde laddas ner från online-plattformen.

Följande sex frågor ställdes som en del av konsultationsprocessen:

1. *Vad fungerar med LiveWell-tallriken och rekommendationer?*
2. *Vad tycker du inte fungerar med LiveWell-tallriken och rekommendationer?*
3. *Vad annars tycker du ska inkluderas eller förändras med tallriken och rekommendationer?*

4. *Hur lätt tror du det kommer att bli för konsumenter att följa anvisningarna?*

5. *Hur brukbar är LiveWell-verktyget för bruk inom hela EU?*

6. *Vilken roll tycker du att EU och nationella regeringar ska spela i samband med hållbara dieter?*

Intressenternas workshop

Konsultationsprocessen startades vid den första intressenternas workshop 'Aptit på förändring' som hölls i Bryssel den 18 september 2012. Workshopen, som leddes av ett erfaret team, gav medlemmarna möjligheten att informera sig om forskningmetodiken och lämna synpunkter på forskningsresultat. Över 60 personer, representanter förolika sektorer inom leveranskedjan för livsmedel, deltog i workshopen och all synpunkter togs emot och noterades.

Online forum

Utöver workshopen blev intressenterna inbjudna att bidra till konsultationsprocessen genom att använda plattformen för kommunikationer online, Ning. Denna mekanism för feedback användes inte av många; endast ett fåtal svar kom in. Med eftertanke verkar det som om intressenterna inte kände det som önskvärt att kommentera rapporten officiellt, de föredrog att lämna sina kommentarer via email.

Skrivna svar

Vi erhöll 18 skrivna svar. Inte alla berörde de sex konsultationsfrågorna; kommentarer berörde också projektets omfattning eller speciella aspekter på LiveWell-tallriken som var av särskilt intresse.

Totalt 60 intressenter deltog i konsultationsprocessen. De representerade ett brett fält av sektorer inom hela livsmedelskedjan.

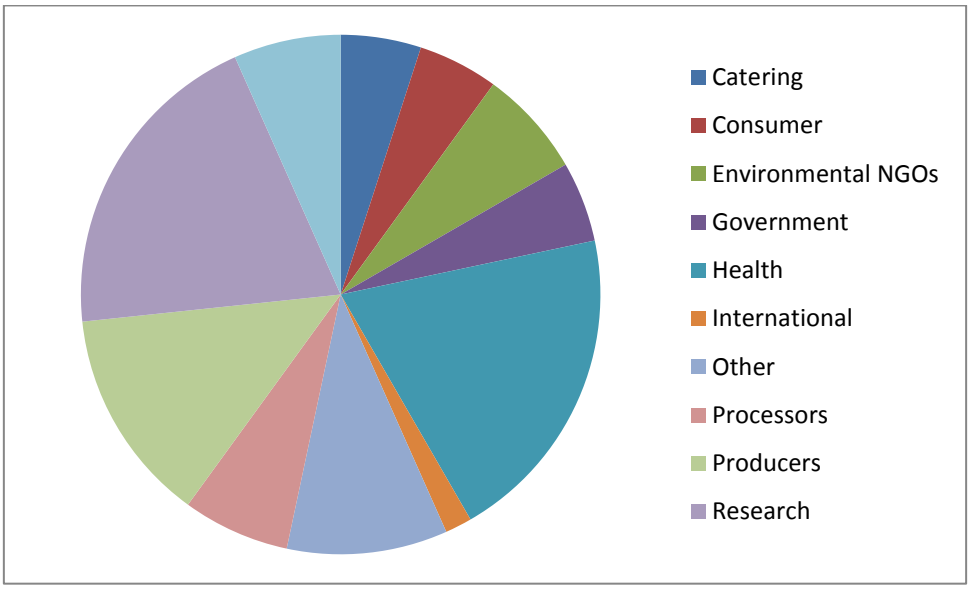

Fig. 1:

Konsultationssvar per sektor

LÄMPLIGHETEN AV LIVEWELL-TALLRIKEN

LiveWell-tallriken är ett sätt att med bilder visa typer och proportioner av mat som en genomsnittlig vuxen person behöver i sin diet som är näringsmässigt brukbar och med lågt koldioxidutsläpp.

Vi bedömde LiveWell-tallrikens lämplighet genom att använda viktiga hållbarhets- och näringsnormer:

- proteinkällor
- påvisbara klimatfördelar
- balancerat näringsvärde

Vi bedömde också i vilken utsträckning kulturella faktorer bör beaktas i metodiken som återspeglas i landets separata matvanor.

UTVÄRDERINGSSVAR

Workshopen och konsultationssvaren belyste en del vanliga teman. Vi har grupperat dessa i tre nämnda huvudområden: forskningsmetodiken, bruket av LiveWell-tallriken som ett kommunikationsverktyg och LiveWell-principerna.

Forskningsmetodik

De frågor som uppstod beträffande forskningsmetodiken omfattade flera framställningar om projektets omfattning och anledningen härför. Svar på många frågor som restes finns i de två rapporterna: *Matmönster och rekommendationer för kosthållning i Sverige, Spanien och Frankrike,* och *Balanserade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige.* I dessa förklarar vi antingen varför vi har gjort någonting eller varför inte. Som respons till frågorna har vi satt upp ett *LiveWell for LIFE vanliga frågor* dokument som omfattar följande:

- Hur är det med andra miljöpåverkningar?
- Hur är dieterna hållbara om de bara beaktar utsläppen av växthusgaser?
- Varför endast en 25% minskning? Kan man uppnå mer?
- Vad sägs om säsongsaspekten? Lokalt? Ekologisk? Varför främjas inte dessa former av produktion som en del av projektet? Speciellt eftersom flera WWF kontor och en del intressenter förordar dessa.
- Varför så lite dricka?
- Varför säger ni inte ”ät mindre mejeriprodukter”?
- Hur vore det med mer exakta matkategorier?

I dokumentet *LiveWell for LIFE vanliga frågor* har vi inte behandlat barriärer mot ändrade vanor, rollen att redigera val och dela information från lojalitetskort, eller roller hos andra livsmedels- och hälsointressenter (inklusive hälso- och sportsektorerna, privat hälsovård och försäkringar). En eller två intressenter tog upp dessa frågor. De kommer att utgöra en del i vårt framtida arbete, antingen i vår rapport om sociala och ekonomiska möjligheter och barriärer mot en hållbar kosthållning som ska publiceras under 2013, eller i vår rapport om tillvägagångssätten till en hållbar diet.

LiveWell-tallriken som ett kommunikationsverktyg

Generellt var feedbacken om de aktuella tallrikarna mycket positiv. Det föreslogs att såväl som att ge informationen i form av tallrikar skulle vi också följa ländernas nationella format.

Trots att det ligger utanför ramarna för detta projekt finns det en aptit för en större variation av tallrikar, som för t.ex. vegetarianer eller veganer eller på religiösa grunder. Det är någonting som vi gärna hjälper andra med. Vi blev också tillfrågade att se på typen av hushåll och inkomstnivå, någonting som vi kommer att beröra senare i projektet. Vi har redan sett på kostnaden av tallrikarna för konsumenten och på externa rapporter som visar att

tallrikarna inte kostar mer och kommer i flera fall att ligga under den genomsnittliga hushållskostnaden för alla utom de lägsta och högsta inkomstgrupperna.

Området som hade mest feedback gällde menyer och inköpslistor. **Dessa avsågs aldrig vara huvuduppgiften med arbetet**. Huvuddelen av arbetet består av sammanfattningar av och vetenskapen bakom de två första rapporterna, *Matmönster och rekommendationer för kosthållning i Sverige, Spanien och Frankrike,* och *Balanserade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige*.

Avsikten med menyerna och shoppinglistorna var att visa hur tallrikarna kunde variera och hur lätt människor kunde skapa en veckomeny som inkluderade traditionella rätter. **Vi understryker att detta var bara exempel på menyer.** Inhemska mat- och näringsexperter hjälpte oss att skapa menyerna. Flera personer kommenterade att menyerna och inköpslistorna inte representerade vad de åt och att de inte tyckte om menyerna, eller att de var gammalmodiga. Vi förstår betänkligheterna och inser att vi aldrig skulle kunna skapa menyer eller inköpslistor som alla kan komma överens om. Vi har inte resurser att skapa olika inköpslistor för olika kulturer, regioner och inkomstgrupper.

Vi står fast vid att menyerna är ett verktyg för att demonstrera flexibilitet, trots detta så har vi beslutat att ta bort dem från dokumentet. Vi kan komma att, med kommunikationskollegor och andra intressenter, återkomma till menyer och inköpslistor och tillsammans arbeta fram en portfölj för varje land.

LiveWell principer

Från feedback är det klart att inte alla intressenter är helt nöjda med de ”fem enkla reglerna för en hållbar diet” som presenterades vid workshoppen. Men efter ansenligt arbete och konsultation har vi beslutat att de fem principerna ska stå kvar. De är baserade på bevis från de två initialrapporterna och från ytterligare bevis från utanför detta projekt; nuvarande konsumtionsmönster visar klart vad människor behöver äta mindre av, eller mer av. Vi är medvetna om att vissa intressenter, speciellt i pilotländerna, inte kommer att hålla med om en del principer. Men vi kan försäkra dem att de fem principerna är baserade på bevis.

LiveWell principerna är:

1. Ät mer växter
2. Slösa bort mindre mat
3. Ät mindre kött
4. Ät mindre bearbetad mat
5. Ät certifierad mat

Det har föreslagits att vi skulle lägga till en del principer som: ät mindre, ät mindre socker och salt, ät mer lokala och säsongsbetonade produkter, är ekologisk, ha en köttfri dag, etc. Men vi beslöt att fem enkla budskap räcker. Vi har avsiktligt hållit dem enkla för att de lättare ska kunna antas. Principerna är avsedda att vara en överskrift och att användas i Bryssel. När vi går vidare kommer vi också att använda dessa principer som en grund för våra diskussioner om sociala och ekonomiska möjligheter och barriärer.

Vi kommer att besluta, i konsultation med pilotländernas kontor, vilka principer de kan stödja. Om intressenterna i ett pilotland förkastar en princip, behöver inte det pilotlandets kontor inkludera den i sina kommunikationer så länge de kan ange en anledning härför. Men de kan inte ändra de andra principerna; principerna är avsedda att vara universella och gälla för matkonsumtionen inom hela Europa.

Vi inbjuder vidare kontoren i pilotländerna att komma med bevis eller en nivåbaserad värdering av principerna. Och vi kan komma att, tillsammans med intressenterna, utveckla en uppsättning sekundära riktlinjer som ett komplement till principerna.

JUSTERINGAR OCH BEGRÄNSNINGAR

Vi har gjort följande justeringar, som ett direkt resultat av intressenternas feedback som inkommit under LiveWell-tallrikens konsultationsperiod:

1. Forskarna blev av intressenterna ombedda att förklara vissa punkter för att kunna svara på frågor som tagits upp (summerade ovan).
2. Vi har ändrat projektets sammanfattningsrapport för att tydliggöra resultaten från den inledande projektforskningen. Observera att forskningsrapporten *Balanserade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige.* inte har ändrats. Dokumentet anger fortfarande de ursprungliga forskningsresultaten medan utvärderingsrapporten har uppgifter om vilket vidare arbete som behöver utföras.
3. Vi har tagit bort menyer och inköpslistor.
4. Vi har utgett ett projektområdesdokument för att klargöra ramarna för LiveWell for LIFE-projektet.
5. Vi har utgett ett dokument, *LiveWell for LIFE vanliga frågor* för att stödja generella frågor och frågor vi fått från konsultationen med intressenterna.

6. Vi har gjort ytterligare forskning om svensk konsumtion för att analyseras den senaste undersökningen från Riksmaten 2010-2011 (utgiven i oktober 2012) så att den svenska tallriken kan jämföras med nuvarande konsumtion.

7. Vi har ansökt hos Europakommissionen och begärt en förändring i kostnader för att ytterligare kunna stödja utvecklingen av mer kommunikationsvänliga och kulturanpassade verktyg (som recept, menyer och inköpslistor) med en diskret grupp av intressenter från varje land.

8. Vi har åtagit oss att se över LiveWell-principerna för att försäkra oss att de är relevanta för bruk inom hela Europa. Vi kommer att acceptera om ett land väljer att inte inkludera en princip, om anledningen härför kan förklaras.

9. Vi kan komma att utveckla ett antal ytterligare riktlinjer för att komplementera och utveckla principerna.

10. Vi har utvecklat en serie LiveWell-tallrik sidor på projektets hemsida för att hjälpa till med att kommunicera informationen om LiveWell-tallrikar och innebörden av nästa steg i projektet.

11. Vi har omarbetat grupperingen av näringsämnen för mat i det spanska förslaget i enlighet med nationella rekommendationer för näringsämnen.

Under den inledande forkningen insåg vi begränsningarna i modellen som utvecklades för att producera LiveWell-tallrikar. Det fanns ett antal områden som vi inte kunde undersöka vilka skulle ha haft en effekt på utsläppen av växthusgaser. Dessa inkluderade säsongsvariationer; produktionen av växthusgas från specifika produkter i motsats till de breda livsmedelsgrupperna; effekten av växthusgasutsläpp från de olika nationella riktlinjerna för näringsämnen över Europa och den biologiska tillgången av dessa näringsämnen i kroppen; växthusgasutsläpp från energi förbrukad under matlagning och framställning av mat i hemmen; och alkoholkonsumtion. Mer specifika detaljer om dessa kan ses på sidan 21 i *Balanserade, hälsosamma och hållbara matval för Frankrike, Spanien och Sverige.*

LÄRDOMAR FRÅN KONSULTATIONSPROCESSEN

- Ett relativt stort antal intressenter deltog i intressenternas workshop och lämnade in svar under konsultationen som visade på ett stort intresse och kunskap om hållbara dieter vilket var till stor hjälp.

- Intressenterna föredrog att lämna in sina svar via email istället för att publicera dem online.

- Få intressenter läste hela forskningsrapporten. De koncentrerade sig istället på den exekutiva sammanfattningen.
- Vi publicerade den preliminära rapporten på medlemmarnas allmänna plattform. Det uppmuntrade till fler online-registreringar, men det kan ha varit en barriär för en del.

NÄSTA STEG

Vi är tacksamma för det stora antalet bidrag vi fått från intressenterna beträffande utvärderingen av processen. Framställningen av LiveWell-tallrikar och de diskussioner vi hade med intressenterna kommer att hjälpa oss att utforma utvecklingen av nästa steg i projektet. Dessa är:

- Att utveckla generella policyalternativ för att hjälpa införandet av hållbara dieter inom hela EU.
- Att finna praktiska tillvägagångssätt för att tillämpa LiveWell-tallriken och hållbara dieter inom pilotländerna och över hela EU.
- Att sprida LiveWell-tallrikar, policyalternativ och praktiska tillvägagångssätt inom pilotländerna och över hela EU.

Dessutom, baserat på feedback från intressenter, har vi identifierat behovet för det vidare arbetet med:

- verktyg
- principer
- finna ytterligare sätt att sprida och lämpligt kommunicera tallriken och dess rön
- ledande forskning

Tallrikarna och den resulterande utvärderingen kommer att främja nästa steg i projektet. Det kommer att identifiera viktiga sociala och ekonomiska utmaningar och möjligheter att anta hållbara dieter inom hela EU. Detta kommer att ske via interjuver med intressenter (oktober-december 2012); den andra LiveWell for LIFE workshopen, ”Adoptera en hälsosam och hållbar kosthållning: nyckelmöjligheter och barriärer” en online-debatt (mars 2013); och en resultatrapport (april 2013).

Vi ser fram emot att ha ett antal intressenter som deltagare i denna del av projektet.